

*"Ти не можеш да научиш никого на нищо.
Ти можеш само да му помогнеш да го намери у себе си."
Галилео Галилей*

Обучението чрез преживяване е философия на обучението, разработена в края на деветнайсети век, която в момента се прилага в множество различни сфери като обучението сред природата, организационното развитие, студентските практики и обучаване в конкретна дейност. Същността на Обучението чрез преживяване е обобщена от философа Джон Дюи, който твърди, че "събитията съществуват и без нашата намеса; това, което ни интересува, е тяхното значение." Преживяването се случва, то е неизбежно. Проблемът пред обучаващите и учащите се е как да осмислим преживяното. В своята най-чиста форма Обучението чрез преживяване е индуктивно - започва от "суровото" преживяване, което се преработва чрез целенасочено усвоени средства и се превръща в действащо, използваемо знание. Важно е да се отбележи, че Дюи разработва своята "Теория на преживяването" като критика на "традиционното образование". Според него традиционното училищно обучение се е развило в отговор на нуждите и изискванията на индустриалния капитализъм. То се основава на противопоставянето на ума и тялото, на ума и заобикалящия ни свят, както и на дедуктивната логика, която свежда общото към частното. То предполага незнанието на обучаващия се и мъдростта и авторитета на учителя, който е посветен във вида знание или "дисциплините", които ученикът трябва да усвои.

Въпреки че Дюи признава ползата, силата и културния приоритет на традиционното обучение, той изказва твърдението, че то по същността си е недемократично, тъй като е йерархично структурирано, разделя ученето от преживяването и обективните от субективните начини на познание. Обучението чрез преживяване е замислено като демократично, цялостно и интегриращо, основано на процеса на осмисляне на преживяното. Идеята, че преживяването, обучението и развитието са взаимосвързани, полага началото на множество видове Обучение чрез преживяване. През четирийсетте години на двайсети век организационният теоретик Курт Левин изтъква, че личностното и организационното развитие са следствие от способността на даден индивид или група да си поставя цели, да разработва теории въз основа на миналия си опит, да прилага тези теории в работата си и да преработва своите цели и теории в зависимост от постигнатите резултати. "Нищо не е по-практично," твърди Левин, "от добрата теория". Днес принципите на Обучението чрез преживяване широко се прилагат в организационното развитие и обучение, особено в сферите на творческото решаване на проблеми, изграждането на екип и решаването на конфликти. Тези принципи са водещи и при програмите за обучение сред природата, по време на стажове за усвояване на дадена професия, както и при образователни програми, при които се провеждат лабораторни или друг вид експериментални изследвания.

Пауло Фрер и Дейвид Колб прилагат основните идеи на Дюи и в други насоки - Фрер - в областта на обучението на възрастни и социалната справедливост, а Колб - в контекста на обучението по време на целия жизнен цикъл и на организационното развитие. В своите публикации през 60те и 70те години на двайсети век, Фрер изказва твърдението, че образованието е начин, използван от потиснатите хора, да се сдобият с власт. В своята книга "Педагогика на потиснатите", Фрер призовава към "поставящо проблеми" образование, при което "хората развиват своите способности за критично възприемане на начина, по който съществуват в света, в който се намират. Целта е да възприемат света не като статична реалност, а като движеща се и променяща се същност". В своята книга "Обучение чрез

преживяване" Колб описва процеса по следния начин: "Обучението е процес на превръщане на преживяването в знание". Според Дюи, Левин, Фрер и Колб целта на Обучението чрез преживяване е да се научим да превръщаме преживяването в знание и да използваме това знание за нашето собствено и колективното развитие.

Появата на Обучението чрез преживяване съвпада с развитието на когнитивната и възрастовата психология, психологията на детското развитие и обучението на възрастните, които приемат, по думите на Карол Джилигън, че интелектуалното и морално израстване "представяват опити за подреждане и синхронизиране на непрекъснатия поток от преживявания и възприятия, мечти и всекидневие." Общото между развитийните теории на Джилигън, Жан Пиаже и Лорънс Колбърг е идеята, че когнитивното и моралното развитие са следствие от начина, по който осъзнаваме своите преживявания в света. По-скорошните изследвания на Кейгън (Развиващият се аз) и Билънки и кол. (Женските начини на познание), разглеждащи ролята на контекста на обучението, поддържат изказаните от предшествениците им твърдения.

Критиците се противопоставят на идеята за процесуалност, която оспорва неизменността на знанието и абсолютната стойност на морала. Въпреки това, както отбелязва Пери, теорията на преживяването поддържа тезата, че тъй като ни се налага да действваме в света, ние решаваме да приемем дадени вярвания, предположения и условни истини. Ние трябва да сме готови да подложим тези свои решения на преразглеждане и проверка въз основа на собствените си преживявания и сред множеството общности, които едновременно ни подкрепят и осъждат.

С други думи, за разлика от традиционното обучение, Обучението чрез преживяване развива идеята, че знанието се създава на индивидуално и групово ниво в процеса на опознаването от хората на заобикалящия ги свят. Обучението чрез преживяване отхвърля платоновата идея, че истината е независима от знанието, че заучаването на информацията не е свързано с нейното разбиране, усвояване и приложение. С две думи, Обучението чрез преживяване преодолява противопоставянето между преживяването и знанието, ума и тялото и набляга върху обединяващия ги процес на общуване, наречен от Уилям Годуин "искрен разговор", а от Фрер "диалог... среща между двама [души], опосредствана от света, с цел назоваването на света." Диалогът може да бъде представен като непрестанен разговор за начина, по който най-точно и полезно можем да тълкуваме своите преживявания. Една от ценностите на всяка общност е, че предоставя пространството, където може да се проведе подобен диалог. Този диалог обикновено се нарича "размисъл", обединяващ преживяното и знанието, ума и тялото, личността и общността. Цикълът преживяване-размисъл е в основата на всички видове обучение чрез преживяване.

Неврологичните изследвания описват човешкия мозък като маса от взаимосвързани неврони. "Всяко получено усещане," отбелязва Артър Чикъринг, "всяко наше движение, всяко изпитано чувство, всяка хрумнала ни мисъл, всяка произнесена дума, включва цяла система от подобни взаимовръзки. Главното нещо, което трябва да направим, за да постигнем дълготрайно знание, е да свържем новото знание с някоя от вече съществуващите мрежи." Проверката на идеи в движение - Обучението чрез преживяване - е едно от най-мощните средства за свързване на новото знание със съществуващите неврологични мрежи. В своята книга "Емоционална интелигентност" Даниъл Гоулмън описва начина, по който миналите преживявания обуславят реакциите ни в настоящите ситуации. Той представя физиологични данни, подкрепящи тезата, че ние се учим от преживяванията си и подчертава, че трябва да обръщаме особено внимание на вида преживявания, на които са изложени учениците ни.

Какво е преживяване и отговорността на възпитателя?

Обучението чрез преживяване може да бъде разбрано по-точно, ако разгледаме елементите на всяко едно "преживяване". След като отбелязва, че "всички преживявания са еднакво образователни", Дюи посочва няколко критерия, по които може да се оценява резултата от дадено преживяване. Важно е дали:

- у личността се наблюдава или ще се наблюдава морално или интелектуално развитие;
- в по-дълъг период от време придобитото знание е било използвано в полза на общността;
- "ситуацията" (Дюи използва тази дума, за да обозначи конкретен отрязък от преживяването) е довела до условия, предполагащи по-нататъшно израстване, като повишено любопитство и инициатива, стремеж и цел.

Дюи отбелязва, че задачата на обучаващия е да създаде условия за преживявания, които биха довели до този тип израстване. За да изпълни тази си задача обучаващият трябва:

- да познава "учениците";
- да е наясно кои видове преживявания ще им помогнат при обучението;
- да притежава способността да предвижда и да реагира на конкретните "ситуации", които се появяват в хода на цялостното преживяване.

Най-общо казано, "борещите" се мотиви при развиването на дадено умение, подготовката за конкретна дейност, придобиването на конкретно знание и развитието на ценностите или на духовността, всъщност не си съперничат. Съществуващото между тях напрежение създава когнитивния дисонанс, който е водещ мотив при усвояването на нова информация. Дюи изрично подчертава, че трябва да мислим за "преживяването" в достатъчно широк план, който да включва "преподаваните в училище предмети, методите за обучение и възпитание, материалното оборудване и социалната организация на училището". На това "макро" ниво Обучението чрез преживяване влияе на отношението ученик-учител, на приоритетите, на времевите рамки, на използваните ресурси и на процесите на вземане на решение. Прилагането на тази логика е довело до развитието на различите "видове" Обучение чрез преживяване - обучение сред природата, усвояване на конкретна дейност или занаят, организационно образование, стажове. Всеки вид обучение подхожда на обучаващи се с различни цели; всеки разработва такова преживяване, което да съвпада с целите му, и в последствие очаква и реагира на въпросите и проблемите, създадени от конкретното преживяване. Всеки така съществуващ "вид" *Обучение чрез преживяване* се определя от вида преживяване, а начинът на практикуването му се основава на натрупаното работно знание, извлечено от конкретното преживяване. Откакто през 1910 година Дюи оповестява идеите си, към Обучението чрез преживяване се проявява променлив интерес. Основните принципи на този тип обучение са залегнали при създаването на федерални програми, съчетаващи работата и обучението, като Civilian Conservation Corps през 30те; при разработването на образователни програми (на които Дюи се противопоставя като създаващи изкуствена бариера между общообразователните и приложните сфери на науката); при появата на програми като Аутуърд Баунд и Корпуса на мира; и в идеите, довели до бурно разцъфтяване на стажовете, общественополезните дейности и програмите за фирмено обучение, предложени в края на 60те и началото на 70те години.

Най-добрата практика

"Не е достатъчно да настояваме за необходимостта от преживяване," отбелязва Дюи. "Важно е качеството на преживяването". Основните елементи, допринасящи за "качеството на преживяването", обикновено биват наричани "правилата на добрата практика". Тези правила са валидни за всички видове Обучение чрез преживяване. Въпреки, че в течение на годините, те биват наричани с най-различни имена, те могат да бъдат сведени до: **Намерение, Автентичност, Планиране, Яснота, Ориентация и Обучение, Наблюдение и Преценка, Размисъл, Непрестанно усъвършенстване, Оценка,** и накрая, **Признание.**

При подготовка на "ситуация" за *Обучение чрез преживяване*, начинаещият фасилитатор трябва първо да се запита: "Какво конкретно знание искам да извлека чрез тази ситуация?" Отговорът на този въпрос определя всички последващи избори, без да ограничава възможните други резултати, постигнати от отделните обучаващи се при конкретната дейност. Основното обаче е, че фасилитаторът е осигурил **Намерението**, насочващо към сферите на обучение, в които трябва да бъде постигнатият чрез преживяването резултат.

Ценността на *Обучението чрез преживяване* се изразява във възможността за проверка на вече научени факти и теории, в преосмислянето на предположенията и извличането на ново знание от първа ръка. Този вид знание се постига най-успешно в ситуация, основана на **Автентичност**, а не на симулация или на разказа за преживяванията на някой друг. По време на истинското преживяване обучаващият се осъзнава, че обучението е необходимо и че той има възможност да влияе върху собствения си свят посредством усвоеното знание.

Още на най-ранните си етапи ефективните преживявания включват обучаващите в **Планирането**. Самият процес на планиране предоставя множество възможности за придобиване на знание в сфери като взимане на решения, работа в екип, общуване, решаване на проблеми, които надхвърлят основаните на съдържанието или конкретната програма цели. Ако дейността включва хора, които на практика работят заедно, те също трябва да бъдат включени в планирането. Това осигурява автентичността на преживяването и е свидетелство, че дейността си поставя реалистични цели и е практически полезна. Освен това по този начин се уеднаквяват целите на всички обучаващи и обучавани.

След определянето на конкретната дейност, **Яснотата** е от особено значение и може да бъде постигната единствено чрез постоянно и задълбочено общуване.

Очакванията и отговорностите на обучаващия, на обучаващия се и на сътрудника, мястото и вида на работа - всички те трябва да са ясни и определени съвместно от всички участници в процеса. Обучаващият се трябва да бъде активно включен при определянето и ясното изразяване на своите собствени цели и стремежи, стратегии и критерии за оценка на резултатите. Тъй като възможните резултати от обучението чрез преживяване не се ограничават с, а често надхвърлят, първоначално поставените цели, трябва да бъде предвидена възможност за известна гъвкавост, без това да доведе до загуба на структурираността и яснотата на предварително набелязаните резултати. Това може да бъде постигнато чрез създаването на работен план или договор, очертаващ очакванията, отговорностите, времевата рамка и желаните резултати, писмено съгласие на всички участници в преживяването с поетата от всеки един отговорност, както и с конкретните процедури и техники, които ще бъдат използвани по време на всяка една възникнала ситуация. Истинските преживявания, които могат да бъдат в или извън класната стая, трябва да бъдат предхождани от **Ориентиране**, осигуряващо необходимата предварителна информация и основни умения,

необходими за пълноценното и ефективно участие в ситуацията. Ориентирането трябва да обхваща информация за факти, свързани с проблемите, върху които ще се работи по време на преживяването, информация за мястото и обстановката, в която ще се осъществи преживяването - дейности, разработени така, че да помогнат на обучаващите се да разберат поведенческите очаквания и своите собствени разбирания за сферата, в която ще бъде конкретното преживяване. След приключване на ориентирането започва процесът на **Обучение и Насочване**, целящ усъвършенстване на уменията, необходими за изпълнение на конкретната задача. На този етап обучаващите започват да осъзнават, че ученето не е краен процес а съпътства целия човешки живот. **Наблюдението и Преценката** на обучението чрез преживяване са непрекъснати процеси, тясно свързани с първоначалните цели и намерения, определили конкретното преживяване. Ако елементите на обучението чрез преживяване са били последователно изпълнявани, наблюдението и преценката трябва да са били точно дефинирани в процеса на планиране и всяка страна в обучението да разбира своята собствена роля, очакваните резултати, начините за оценката им, кой ще ги прилага и кога. Нещо повече, когато самият обучаващ се е участвал при създаването на договора за обучение, себе-преценката според добре известни критерии е очаквана. Освен това, фасилитаторът, общността, както и самото преживяване трябва периодично да бъдат преценявани въз основа на изложените по време на планирането очаквания и цели. Обратната връзка, трябва да бъде предоставена на всички участници в процеса и да бъде взета предвид при непрекъснатия процес на планиране. Така наблюдението и преценката се превръщат не в инструменти за крайна оценка, а в инструменти, подпомагащи **Непрестанното усъвършенстване**.

Размисълът е друг ключов фактор при откриването и усвояването на знание. Размисълът трябва да започне още в самото начало на процеса и да е неизменна част от самата дейност. Размисълът не е нещо, което трябва да бъде пазено за десерт. Той е част от процеса на определяне на дейността, когато обучаващият се свързва своите намерения с предстоящата дейност; размисълът е част от процеса на планиране и преценка на различните възможности и е абсолютно необходим при определяне и изясняване на целите на обучаващия се. Размисълът се използва и по време на ориентирането, когато всички участници в процеса изследват своите предубеждения и нагласи, и е изключително важен за осъзнаването на промяната и израстването на всеки един в резултат на дадено преживяване. Размисълът позволява на обучаващите се да преразгледат своите действия и усвоеното знание в контекста на определените от тях критерии за оценка на резултата и да използват обратна връзка с цел да подсилат или изменят насоката на процеса на непрекъснато усъвършенстване. На обучаващите се трябва да бъдат предложени множество структурирани и неструктурирани дейности, подтикващи към размисъл. Обикновено се използват дневници, обсъждания в малки групи, насочени върху конкретна тема разговори, разиграване на ситуации.

Както размисълът, **Оценката** също е неделима от желаните резултати на преживяването. За да могат да бъдат оценени, резултатите трябва да бъдат измерими. Когато дадено преживяване се основава на убеждението за произтичащото от него бъдещо знание, необходимо е да се създадат правила за определяне на постигнатото. Оценката е свързана и с наблюдението и преценката и трябва да присъства в целия ход на преживяването, а не само в края на конкретната дейност. Трябва да бъдат потърсени отговори на въпроси като: "постигнатите резултати отговарят ли на планираните?" Важно е оценката да доведе не само до отговор "да" или "не", но и да анализира "защо?", за да може да послужи на целите а непрекъснатото усъвършенстване и размисъл. Все по-често оценката се провежда с помощта на смес от количествени и качествени методи и обединява данните, събрани чрез статистически представителни начини, с информацията от интервюта, разговори и наблюдения.

Последният елемент, който трябва да присъства във всяко преживяване, е **Признанието** или **Благодарността**. Знанието и ученето са добър повод за празнуване и конкретното преживяване е добре да завърши с заключителна церемония. Подобно на размисълът, признанието е важна част от цялостния процес и не бива да бъде оставяно единствено за края на дейността. Признанието дава възможност на обучаващите се да определят, да приложат и да оценят наученото и преживяванията си. Признанието се появява под формата на конструктивна и критична обратна връзка, под формата на споделен размисъл, при който другите споделят твоите идеи и мисли; появява се и под формата на изказването, че "научих нещо полезно и го използвах, за да постигна нещо. Ще го запомня, защото наученото и постигнатото имат смисъл".

Често срещани погрешни схващания

Ако Обучението чрез преживяване се появило преди около сто години и ако е толкова полезно, защо все още не се е превърнало в стандартна практика? Критиците обикновено отправят представените по-долу твърдения. Ние пък ви представяме отговорите им.

Не е възискателно към обучаващите се. Вярно е, че *Обучението чрез преживяване* не започва с предоставянето на готово знание, а с преживяването, любопитството и въпросите на обучаващите се. Изключително трудно е да познаваш учениците си. "Много е трудно," отбелязва Дюи, "да откриеш какво стои зад преживяванията на всеки от участниците, а още по-трудно е да разбереш как проблемите, поставени по време на преживяването, трябва да бъдат насочени, за да доведат до по-обширни и по-добре организирани структури на знанието." Когато обаче това се прави посредством *Обучението чрез преживяване*, прилаганите подходи включват методите на внимателното наблюдение, критичното мислене и диалога и етичния експеримент. За да успеят в дадената задача, обучаващите се задават въпроси и се интересуват от конкретното знание - научна или творческа работа, фолклор, видове обучение, - което може да им помогне да вземат най-доброто решение и да предприемат конкретни действия. Както всяко обучение, *Обучението чрез преживяване* може да бъде проведено добре или зле, внимателно или небрежно. По-вероятната причина за твърдението, че *Обучението чрез преживяване* не е достатъчно възискателно е, че то поставяне по-голяма отговорност върху самите обучаващи се. По този начин много по-ясно се вижда, когато те по една или друга причина не се включват в цялостния процес. *Обучението чрез преживяване* е изключително непривлекателно за апатичните и незаинтересованите, тъй като изисква от участниците сами да поемат отговорност за действието и създаването на ново знание.

Насочено е прекалено много към чувствата и недостатъчно към съдържанието и идеите.

Друг начин да разгледаме това твърдение е да се запитаме защо чувственото и субективното знание е толкова отдалечено от формалното, обективно знание, представяно ни от традиционното обучение. Хората действат и преживяват света едновременно и по двата начина. Целта на *Обучението чрез преживяване* е да обучаваме и да се обучаваме като цялостни личности. Не става въпрос, че единият начин на учене е по-добър или по-лош от другия, а просто, че няма смисъл да ги разделяме. Целта е да опознаем както света, така и себе си, и взаимодействието между двете. *Обучението чрез преживяване* изисква от нас да обръщаме по-голямо внимание на проблемите, свързани с начина и причините за усвояване на конкретното знание, въпроси, които обикновено не се обсъждат от традиционното образование.

То е неструктурирано и хаотично. По-точно би било да кажем, че то често *изглежда* неструктурирано и хаотично. *Обучението чрез преживяване* може да бъде доста необичайно и

не праволинейно. Понякога се налага да се разруши нещо, преди да бъде построено наново. Социалните и физиологичните изследвания сочат, че хората структурират и внасят ред във всяко преживяване. Това е не праволинейен, спираловиден процес. Освен бъркотията, хаосът е символ и на чистия потенциал - на нещото, което ни предизвиква да го осмислим. Обикновено, когато обучаващите казват, че *Обучението чрез преживяване* е хаотично, те всъщност изразяват страха си, че няма да могат да упражняват достатъчен контрол. Всъщност става въпрос за мястото на контрола в отношението обучаващ - обучаващ се. Друг начин за отговор на въпроса е обяснението, че методите на обучение съдържат "скрит план" и че нашата задача е той да съвпадне с открито изразения план. Например, ако хората са строени в редици, ако трябва да вдигат ръка преди да заговорят и нямат право да определят нито посоката на обучението си, нито нивото му, как могат да бъдат обучавани какво е да се живее в демократично общество?

Отнема много време и/или средства. *Обучението чрез преживяване* отнема много време, особено в началото на нов процес. То често налага разговори и споразумения между няколко индивида или организации. Може да бъде и доста скъпо, въпреки че това не винаги е така. Обикновено, това, което наистина имат предвид хората, които отправят подобно възражение, е, че *Обучението чрез преживяване* отнема от времето за други дейности, свързани с традиционните начини на обучение - например лекциите. Лекциите и другите форми на "разказно знание" имат своето място в цялостния план, но те са само един от множеството прилагани методи и когато се използват прекомерно, ползата от тях значително намалява. Поради използвания холистичен (цялостен) подход на преподаване, *Обучението чрез преживяване* се "задвижва" по-бавно, но с течение на времето непрекъснато повишава ефективността си. Някои критици твърдят, че "дейностите", заемат времето за изучаване на различните "учебни дисциплини" като математика, литература, химия и история. От гледна точка на *Обучението чрез преживяване*, предизвикателството към обучаващия се състои в това да преработи задачата и да състави за обучаващите се "ситуации", които изискват решаване на проблема, основано на знанията, придобити по съответните дисциплини.

Излага обучаващите се на прекалено голям риск. *Обучението чрез преживяване* наистина може да бъде опасно: да преминеш през възжена градина, да посмееш да отидеш в нова организация или общност, да дръзнеш да преразгледаш някое свое дългогодишно убеждение - всички тези неща съдържат известна доза риск. При повдигане на въпроса за риска, обучаващите обикновено имат предвид факта, че нямат достатъчно контрол върху средата, в която се обучават възпитаниците им. Целта не е да се отказвате от какъвто и да било контрол, а да вложите "разумно старание" - да създадете среда с пресметнато ниво на риск, което дава възможност за краткосрочни провали и дългосрочни успехи. Под успех се разбира умственото, физическото и психическото здраве на всички участващи в процеса. Минималното изискване е спазването на максимата "няма да навреди". Едно от предизвикателствата към участниците в процеса на *Обучение чрез преживяване* е различаването на неудобството от риска. Предположенията, стереотипите и/или очакванията могат да предизвикат сериозно неудобство, без какъвто и да било риск. Подобно неудобство обаче не бива да бъде пренебрегвано. *Обучението чрез преживяване* доразвива идеята за "родилната болка" и отбелязва, че раждането на новото знание и напредъкът не са следствие от самата болка (болката е признак на стрес), но от това, което става след нея - преструктурирането на идеите, ценностите и отношенията. Тази нагласа е обобщена в развитото от Пиаже понятие за "оптимално несъответствие" и в изследванията на други учени, които отбелязват, че постигането на ново ниво на знание или прозрение (точката на "равновесието") обикновено е предшествано от период на преход или дисонанс. Основната идея е създаването на възможности за развитие и ново приложение на усвоените умения. Обучаващите трябва

изключително умело да създават възможности за оптимално несъответствие и за установяване на ново равновесие.

Практически резултати

На въпроса "защо?" има два отговора. Психолозите отбелязват, че като цяло, колкото по-активно е ученето, толкова по-лесно е запомнянето. И наистина, за някои обучаващи се самата възможност активно да участват в обучителния процес, води до повишаване на желанието им за учене. Чрез твърдението, че обменът на абстрактна интелигентност е единствения начин за изява на академичните способности, ние може да пречим на хиляди обучаващи се да разкрият, пред самите себе си и пред нас своите възможности.

Вторият отговор на въпроса е следствие от първия: когато човек обърне внимание към предпочитанията от обучаващите се стил на обучение, ще открие, че това е обучението в социален контекст. С други думи, току-що изказаното твърдение за обширното приложение на Обучението чрез преживяване, важи в особена сила за сегашното поколение обучаващи се, голяма част от които завършват гимназия или влизат в университета с ниско самочувствие относно способностите си за традиционна академична работа и предубеждение към конкретното, практическо решаване на задачи. Докато продължават да се изправят пред образователна система, която не обръща никакво внимание на психологическите им нужди, вниманието на обучаващите се ще бъде раздвоено между необходимото им знание и системата, която не успява да им го предостави.

Защо Обучението чрез преживяване е важно днес?

Много историци разглеждат времето, в което живеем като епоха на голяма социална промяна. Често тази промяна се обяснява с прехода от индустриално към основано на знанието общество. С други думи, това, което ще бъде от най-голямо значение през новата епоха, не е способността за масово производство на материални блага, а способността за създаване на нови видове знания. Подобен преход очевидно се отразява и на образованието. Това означава, например, че училищата, колежаите и университетите не могат да си позволят възпитаниците им да не са подготвени за непрекъснато променящи се изисквания на работното място. Ако основната ценност в момента е знанието, институциите, които не успеят да го предоставят, могат бързо да изгубят миналия си авторитет и популярност.

Следователно, целта на образованието е да разработи гъвкава и отговаряща на нуждите на обучаващите се система от педагогически стратегии. В подобно време на радикално пренастройване *Обучението чрез преживяване* представлява възможност, която нито една образователна институция не може да си позволи да пренебрегне. Според Бойър, Шулмън и много други, старото противопоставяме между "чистото" учене и "практическото", между развитието на способности за абстрактно мислене и придобиването на практически умения е анахронизъм, който трябва възможно най-бързо да бъде преодолян. В средата на глобалната икономика нашето общество не може да си позволи да отглежда умове, незаинтересувани и безразлични към конкретните практически проблеми. В залегналия в основата на *Обучението чрез преживяване* диалог между теорията и практиката, ние намираме доказан подход към образователната система и обществената организация на 21 век.